

Międzynarodowy projekt STIGMA INDEX i jego realizacja w Polsce

**THE PEOPLE
LIVING
WITH HIV
STIGMA
INDEX**

SKĄD WZIĘŁA SIĘ IDEA PRZEPROWADZENIA BADANIA?

Badanie „Ludzie żyjący z HIV – STIGMA INDEX” jest wspólną inicjatywą kilku organizacji pracujących nad przygotowaniem tego badania od roku 2005. Są to:

- Globalna Sieć Ludzi Żyjących z HIV/AIDS (*the Global Network of People Living with HIV/AIDS – GNP+*);
- Międzynarodowa Wspólnota Kobiet Żyjących z HIV/AIDS (*International Community of Women Living With HIV/AIDS – ICW*);
- Międzynarodowa Federacja Planowanego Rodzicielstwa (*International Planned Parenthood Federation – IPPF*) oraz
- Wspólny Program Narodów Zjednoczonych ds. HIV/AIDS (*Joint United Nations Programme on HIV/AIDS – UNAIDS*).

Ideą badania było zgromadzenie informacji na temat stygmatyzacji, dyskryminacji oraz praw osób żyjących z HIV, które ułatwią podejmowanie działań podnoszących jakość życia osób seropozytywnych. Badanie to zostało opracowane i zrealizowane przez osoby seropozytywne i dla osób seropozytywnych.

Od 2005 r. badanie realizowane jest na całym świecie. Informacje, które są zbierane od ludzi żyjących z HIV z różnych krajów pozwolą na:

- udokumentowanie różnorodnych doświadczeń dotyczących stygmatyzacji i dyskryminacji osób żyjących z HIV w poszczególnych społecznościach lub krajach;
- porównanie sytuacji ludzi żyjących z HIV w danym kraju i innych państwach w odniesieniu do poszczególnych zagadnień;
- zmierzenie zmiany zachodzącej w danym okresie, co z kolei umożliwi odpowiedź na pytanie, jak biorąc pod uwagę stygmatyzację, dyskryminację i poszanowanie praw

w danej społeczności zmieniła się sytuacja ludzi żyjących z HIV w ciągu ostatnich kilku lat?;

- przedstawienie dowodów umożliwiających zmianę polityki i wprowadzenie interwencji programowych.

STIGMA INDEX – WDRAŻANIE PROJEKTU W POLSCE

Projekt STIGMA INDEX został zainicjowany w Polsce przez Ogólnopolską Sieć Osób Żyjących z HIV/AIDS „SIEĆ PLUS”. Wojciech J. Tomczyński, przewodniczący stowarzyszenia, brał udział w szkoleniu w Stambule, gdzie padła propozycja implementacji międzynarodowego projektu w Polsce.

W 2009 r. zebrał się Okrągły Stół organizacji pozarządowych działających na rzecz osób seropozytywnych w Polsce. Wiodące organizacje działające na Rzecz osób seropozytywnych zadeklarowały chęć wzięcia udziału w tym przedsięwzięciu.

W 2010 r. projekt został zatwierdzony do finansowania i wdrażania w Polsce. Zostały przetłumaczone wszystkie potrzebne materiały (Podręcznik użytkownika i Kwestionariusz). Profesjonalne tłumaczenie zostało następnie dostosowane do polskich warunków i opracowane przez osoby zajmujące się od wielu lat tematyką HIV/AIDS w Polsce. Pozwoliło to dostosować międzynarodowe standardy do sytuacji w naszym kraju.

Stowarzyszenie SIEĆ PLUS uzyskało honorowy patronat Krajowego Centrum ds. AIDS oraz Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS. Poparcie dla projektu wyraziły również Towarzystwo Rozwoju Rodziny i Open Society Institute Global Drug Policy Program. Współpraca ta nadała projektowi wysoką rangę i dała poparcie największych autorytetów w tematyce HIV/AIDS w Polsce.

Do projektu i jego realizacji przyłączyły się wiodące organizacje pozarządowe działające na rzecz osób seropozytywnych w Polsce:

- Ogólnopolska Sieć Osób Żyjących z HIV/AIDS „SIEĆ PLUS” (Warszawa);
- Stowarzyszenie Wolontariuszy Wobec AIDS „Bądź z nami” (Warszawa);
- Stowarzyszenie „Mały Książę” (Warszawa);
- Zjednoczenie na Rzecz Żyjących z HIV/AIDS „Pozytywni w Tęczy” (Warszawa);
- Stowarzyszenie Pacjentów Programów Substytucyjnych „Jump '93” (Warszawa);

- Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej „Res Humanae” (Warszawa);
- Fundacja Edukacji Społecznej (Warszawa);
- Centrum Redukcji Szkód Monar (Warszawa);
- Stowarzyszenie Wolontariuszy „Da Du” (Szczecin);
- Stowarzyszenie Wolontariuszy „Razem” (Toruń);
- Stowarzyszenie „Plus Minus” (Wrocław);
- Stowarzyszenie „MSP Słyszę serce” (Łódź);
- Stowarzyszenie Solidarni „PLUS” EKO „Szkoła Życia”.

Przedstawiciele wszystkich tych organizacji (łącznie 28 osób) wzięli udział w szkoleniu dla ankietatorów projektu STIGMA INDEX na przełomie lipca i sierpnia 2010 r. pod Warszawą. Trzydniowe szkolenie miało na celu zapoznać uczestników z ideą projektu, jego międzynarodową renomą oraz przygotować ich do wdrożenia go w swoim środowisku. Każda organizacja wytypowała przynajmniej dwie osoby, które były odpowiedzialne za realizację badań. Dla każdego uczestnika został przygotowany pakiet materiałów edukacyjnych: torba z podręcznikiem i 30 ankietami, potrzebne załączniki, teczka z notatnikiem, długopisem i programem szkolenia, Deklaracja Lizbońska, Harmonogram Realizacji Krajowego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV opracowany na lata 2007-2011, Międzynarodowe Wytyczne w zakresie HIV/AIDS i Praw Człowieka.

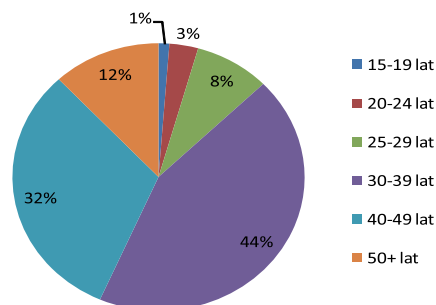
Zbieranie wywiadów przez ankietatorów odbywało się od sierpnia do października 2010 r. w siedmiu miastach, w których znajdują się kliniki leczące osoby seropoztywne: Warszawa, Gdańsk, Szczecin, Wrocław,

Chorzów, Bydgoszcz, Łódź oraz Toruń, gdzie mieści się Stowarzyszenie „Razem”. Łącznie zebrano 502 ankiety oraz 20 studiów przypadku.

Pierwsze wstępne wyniki zostały przedstawione na XVII Ogólnopolskiej Konferencji „Człowiek żyjący z HIV w rodzinie i społeczeństwie” 1 grudnia 2010 r.

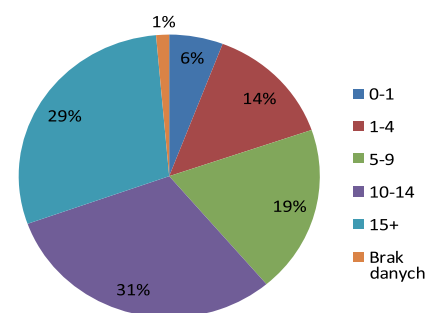
WYNIKI BADAŃ W POLSCE

Spośród 502 zebranych ankiet 61% (N=306) zostało wypełnionych przez mężczyzn. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 30-39 lat (44%, N=220), prawie jedna trzecia badanych (N=158) była w wieku 40-49 lat (wykres 1).

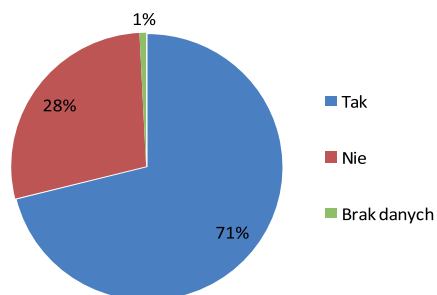
Wykres 1. Wiek

Wśród respondentów tylko jeden na pięciu określił długość swojego życia z HIV na mniej niż 4 lata. Co drugi badany żył z wirusem ponad 10 lat. 7 osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie (wykres 2).

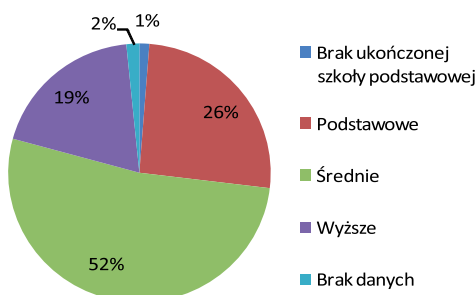
Wykres 2. Długość życia z HIV

71% ankietowanych deklaroowało, że są aktywni seksualnie (wykres 3).

Wykres 3. Czy jesteś obecnie aktywny seksualnie?

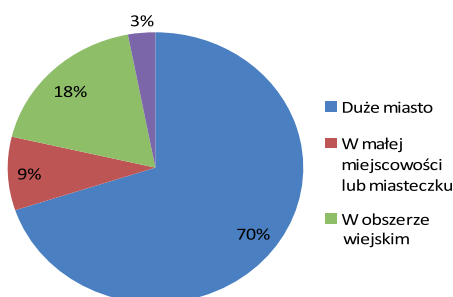
Spośród wszystkich badanych 39% przyjmowało lub wciąż przyjmuje substancje psychoaktywne drogą iniekcji, 19% deklaruowało przynależność do populacji homoseksualnej. Ponad połowa ankietowanych ukończyła szkołę średnią, 19% miało wyższe wykształcenie (wykres 4).

Wykres 4. Poziom wykształcenia

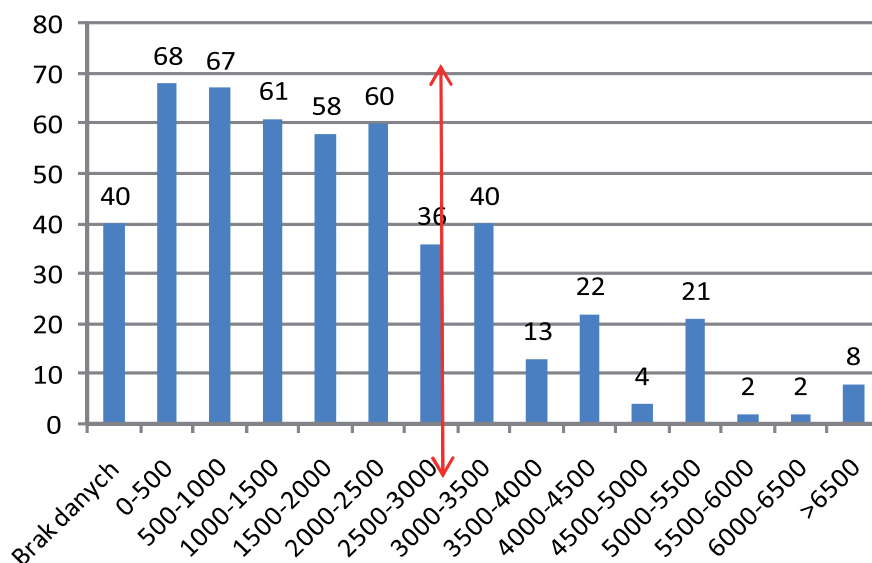
Jedna czwarta badanych pracowała na pełny etat. Prawie połowa (46%) była bezrobotna i w ogóle niepracująca. Większość z tych osób otrzymuje rentę.

70% (N=351) badanych mieszkała w dużym mieście. 3% (N=16) nie udzieliło odpowiedzi (wykres 5).

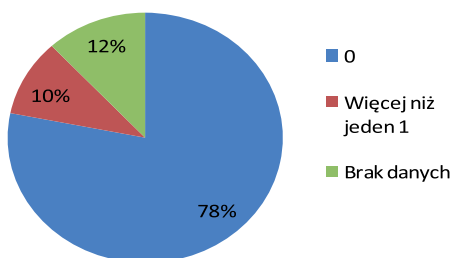

Wykres 5. Miejsce zamieszkania

75% badanych miało średni miesięczny dochód poniżej średniej krajowej (3 033 zł – czerwona linia na wykresie 6).

Wykres 6. Średni miesięczny dochód w ostatnich 12 miesiącach

Wykres 7. Liczba dni w ostatnim miesiącu, w których nie miałeś wystarczającej ilości jedzenia

10% ankietowanych miało niewystarczającą ilość jedzenia więcej niż jeden dzień w ostatnim miesiącu (wykres 7).

STYGMAT I DYSKRYMINACJA OSÓB ŻYJĄCYCH Z HIV/AIDS W POLSCE

Tabela 1 pokazuje, że 51 osób w ostatnich 12 miesiącach było wykluczanych z rodzinnych czynności, prawie połowa (49%) wskazuje zakażenie HIV jako przyczynę wykluczenia. Ponad połowa ankietowanych (N=260) była ofiarą plotek w ostatnich 12 miesiącach,

co piąty ze względu na HIV. 143 osoby były dręczone psychicznie lub im grożono w ostatnich 12 miesiącach.

76 respondentów zostało odrzuconych seksualnie ze względu na HIV w ostatnich 12 miesiącach. 10% osób nie odpowiedziało na pytania dotyczące dyskryminacji ze strony rodziny. 14% (N=71) członków rodziny (żona, mąż, partner/ka, inny członek rodziny) doświadczyli dyskryminacji w związku z zakażeniem HIV respondenta (tabela 2).

Osoby żyjące z HIV uważały, że dyskryminacja, której doświadczają związana jest z następującymi sytuacjami:

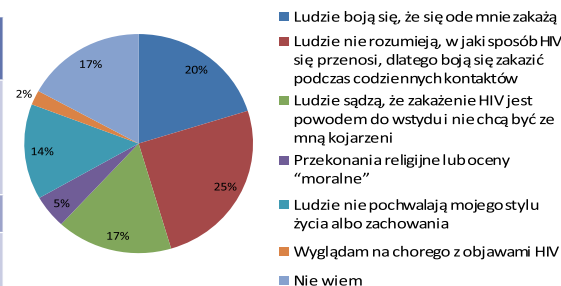
- 25% – ludzie nie rozumieją, w jaki sposób HIV się przenosi, dlatego boją się zakażić podczas codziennych kontaktów,
- 20% – ludzie boją się, że się od nich zakażą.

	Nigdy	Kilka razy	Często	Raz	Brak danych
1. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy byłeś(aś) wykluczany(a) z wydarzeń społecznych/spotkań (np. ślubów, pogrzebów, imprez, lokali)?	401	54	18	26	3
Ze względu na HIV (%)		30			
2. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy byłeś(aś) wykluczany(a) z czynności/miejsc związanych z religią	471	6	4	15	6
Ze względu na HIV (%)		9			
3. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy byłeś(aś) wykluczany(a) z czynności rodzinnych (takich jak np. gotowanie, wspólne posiłki, spanie w jednym pokoju)?	445	30	15	6	6
Ze względu na HIV (%)		49			
4. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy byłeś(aś) obiektem plotek?	237	144	95	21	5
Ze względu na HIV (%)		20			
5. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy obrażono Cię, napastowano lub/i Ci grożono	347	95	13	45	2
Ze względu na HIV (%)		21			
6. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy dręczono Cię psychicznie i/lub Ci grożono	351	82	24	37	8
Ze względu na HIV (%)		13			
7. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zaatakowano Cię fizycznie?	413	36	3	45	5
Ze względu na HIV (%)		10			

Tabela 1. Stygmatyzacja i dyskryminacja w ostatnich 12 miesiącach

	Nigdy	Kilka razy	Często	Raz	Brak danych
1. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy Twój mąż/Twoja żona lub partner(ka) stosowali wobec Ciebie nacisk psychiczny lub manipulację, wykorzystując to, że jesteś zakażony(a) przeciwko Tobie?	419	29	6	11	37
2. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś(aś) odrzucenia seksualnego z powodu tego, że jesteś zakażony(a) HIV?	410	36	12	28	16
3. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś(aś) dyskryminacji ze strony innych osób żyjących z HIV	429	28	7	26	12
4. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy Twój mąż/Twoja żona/partner(ka) lub inny domownik doświadczyli dyskryminacji z powodu tego, że jesteś zakażony(a) HIV?	384	41	3	27	47

Tabela 2. Doświadczenie dyskryminacji

Wykres 8. Jeśli w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś(aś) stygmatyzacji i/lub dyskryminacji w jakiegokolwiek postaci, jak myślisz, czym było to spowodowane?

20% (N=100) badanych spotkało się z dyskryminującą lub bardzo dyskryminującą reakcją ze strony służby zdrowia, kiedy po raz pierwszy dowiedzieli się o zakażeniu pacjenta. Dyskryminującą reakcję okazywali inni członkowie rodziny – 14% (N=71). 50% (N=253) reakcji partnera/ki, żony, męża było pozytywnych bądź bardzo pozytywnych.

PODSUMOWANIE

Badanie osób żyjących z HIV/AIDS przez osoby seropoztywne było pierwszą tego typu inicjatywą w Polsce. Ogólnopolskiej Sieci Osób Żyjących z HIV/AIDS „SIEĆ PLUS” we współpracy z innymi organizacjami oraz we współpracy ze specjalistami udało się zebrać dane na największej jak do tej pory próbie osób seropozytywnych. Obszerne wyniki są wieloaspektowe. Przytoczone w artykule wyniki to tylko niewielka ich część.

Magdalena Ankiersztejn-Bartczak
– koordynatorka badania w Polsce

kontra

Redakcja:
Redaktor naczelna – Katarzyna Gajewska
Zastępca redaktor naczelnej – Iwona Kłapińska
Sekretarz redakcji – Maryla Rogalewicz
Wydawca:
Krajowe Centrum ds. AIDS

Adres redakcji:
ul. Samsonowska 1, 02-829 Warszawa
tel. (+22) 331 77 77, fax (+22) 331 77 76
e-mail: kontra@ aids.gov.pl
www.aids.gov.pl

Egzemplarz bezpłatny
Redakcja zastrzega sobie prawo
adjustacji i skracania artykułów.